

З Днем Незалежності України!

З нами Правда, з нами Справедливість, з нами Чесність і Честь

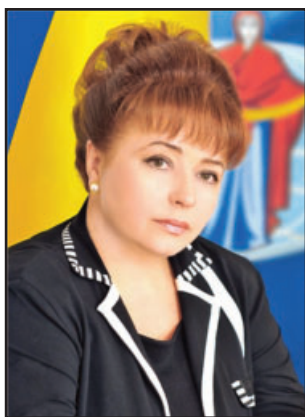

ГАЗЕТА
ВETERANІВ ВІЙНИ

Третій ТОСТ

2022 рік • СЕРПЕНЬ • № 15-16 (711–712)

Вітаємо!

НАГОРОДА СПІЛКИ

Рішенням Президії УСВА за багаторічну плідну правозахисну діяльність, за вірність і відданість справі захисту прав ветеранів, наполегливість і терпіння у досягненні благородних цілей перший омбудсман України Карпачова Ніна Іванівна нагороджена медаллю «За вірність і терпіння».

Наші вітання
читайте на 2-й стор.

ЗА ОСОБЛИВІ ЗАСЛУГИ

З 1 січня 2023 року громадяни, які мають особливі заслуги перед Україною та брали безпосередню участь у захисті суверенітету та територіальної цілісності нашої країни, а також члени сімей загиблих громадян з числа таких осіб, щомісяця отримуватимуть грошові виплати у розмірі до трьох мінімальних заробітних плат.

ЗАКОНОПРОЄКТ «Про грошове забезпечення деяких категорій громадян» (реєстр. № 7141), у розробці якого брали участь фахівці Мінветеранів, ухвалила Верховна Рада України. Ним встановлюється щомісячна грошова виплата в розмірі від однієї до трьох мінімальних заробітних плат для осіб, які брали безпосередню участь в АТО, ООС, у заходах по обороні країни у зв'язку з військовою агресією росії проти України і яким присвоєно звання Герой України з врученням ордена «Золота Зірка», або яких нагороджено орденом Богдана Хмельницького трьох ступенів, орденом «За мужність» трьох ступенів чи орденом Княгині Ольги трьох ступенів, а також членам сімей загиблих (померлих) громадян з числа таких осіб.

«Сьогодні парламент ухвалив ще один важливий законопроект щодо створення належних умов для життєзабезпечення наших захисників і захисниць, які мають особливі заслуги перед Україною та брали безпосередню участь у захисті суверенітету і територіальної цілісності України. Разом з офісом Президента, урядом, народними депутатами парламентського Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів продовжуємо робити все можливе для гідної соціальної підтримки захисників, їхніх сімей та родин загиблих воїнів. Дякую за підтримку та ухвалення законопроекту», – наголосила міністр у справах ветеранів Юлія Лапуніна.

Відтак ухваленим законопроектом встановлено щомісячну виплату грошової допомоги:

- у розмірі трьох мінімальних заробітних плат, встановлених на 1 січня календарного року, – особам, яким присвоєно звання Герой України з врученням ордена «Золота Зірка»;
- у розмірі двох мінімальних заробітних плат – лицарям ордена Богдана Хмельницького трьох ступенів (повні лицарі);
- у розмірі однієї мінімальної заробітної плати – кавалерам ордена «За мужність» трьох ступенів (повні кавалери) та нагородженим орденом Княгині Ольги трьох ступенів;
- у розмірі 1-ї мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць на сім'ю) – членам сімей померлих або нагороджених померлими особами, яким присвоєно звання Герой України з врученням ордена «Золота Зірка», лицарів ордена Богдана Хмельницького трьох ступенів (повні лицарі), кавалерів ордена «За мужність» трьох ступенів (повні кавалери) та нагороджених орденом Княгині Ольги трьох ступенів.

Грошове забезпечення виплачуватиметься щомісяця з дня звернення за його призначенням.

Закон набирає чинності з 1 січня 2023 року.

ЩО СИЛЬНІШОЮ БУДЕ УКРАЇНА, ТО СЛАБШОЮ БУДЕ РОСІЯ І МЕНШЕ ТРИВАТИМЕ ЦЯ ВІЙНА

Звернення Президента Володимира Зеленського

**БАЖАЮ ЗДОРОВ'Я,
ШАНОВНІ УКРАЇНЦІ!**

ГОТУЄМОСЯ до дуже активних тижнів другої половини серпня – переговори, зустрічі, Кримська платформа, нові звернення до закордонних спільнот, міжнародно-правова активність – з нашої ініціативи.

Цього тижня продовжу розширювати наші зв'язки з африканськими державами, з регіоном Латинської Америки. Завтра відбудуться важливі контакти на європейському рівні. Днями запланована церемонія вручення вірчих грамот посланцями іноземних держав, які прибули працювати в Києві. Хоч у глобальній політиці зараз певна пауза – все ж такі серпень, але для України, для інтересів нашої держави жодних пауз не було, немає й не буде.

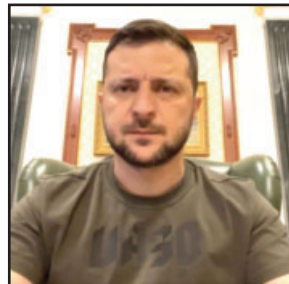
Працюємо над новими санкціями проти росії й над тим, щоб простимулювати громадян держави-терориста відчувати свою частину відповідальності за те, що відбувається.

Дискусія про візові обмеження в Європі для власників російських паспортів щодня розширюється, до неї приєднуються нові держави, нові політики. Зрештою це має привести до відповідних рішень.

Я вдячний нашим розвідникам, правоохоронцям, журналістам і всім, хто працює для встановлення повних даних про російських убивць. Україна та наші партнери отримують дедалі більше інформації про безпосередніх відповідальних за терор і катування, за так звану фільтрацію та депортацію наших людей, за мародерство...

Усі ці нелюди обов'язково відповідатимуть.

Але ми маємо пам'ятати, що, коли зло набуває таких масштабів, мовчання людей наближається до рівня співучасті. А відмова від реальної боротьби зі злом стає допомогою саме йому. Тому якщо у вас громадянство росії і ви мовчите, значить, ви не бо-

реться, а значить, цим ви підтримуєте. І хоч би де ви перебували – як на території росії, так і за кордоном, – ваш голос повинен звучати на підтримку України, а значить, проти цієї війни.

Найближчим часом Верховній Раді України належить ухвалити рішення про продовження воєнного стану та загальної мобілізації. Очевидне рішення, очевидні причини.

Україна завжди прагнула й прагне миру та багато разів у різних переговорах форматах пропонувала російському керівництву закінчити війну та звільнити українську землю від окупації. Але поки що росія вірить у терор, перебуває в полоні своїх пропагандистських ілюзій і досі сподівається, що нібито зможе чогось досягти різними формами шантажу. Не зможе.

А отже, ми повинні захищатися, повинні відповідати на кожен прояв терору, на всі обстріли – на жорстокі обстріли, які не припиняються жодного дня. На жаль, у нас є втрати. Але ми повинні боротися на всіх рівнях і на всіх фронтах, максимально посилювати нашу державу, зберігати нашу єдність і залучати ще більше країн до нашої антивоєнної коаліції.

Що сильнішою буде Україна, то слабшою буде росія, а отже, менше часу триватиме ця війна. І кожен в Україні, кожен у вільному світі має робити все від них залежне і все можливе, щоб росія й ті, хто підтримує війну, платили дедалі більшу ціну за російський державний терор.

Я дякую всім нашим захисникам і захисницям! Дякую усім українцям – усім, хто тримається, хто допомагає іншим, хто вірить у перемогу й наближає її своїми діями – так, як може.

Кожен новий день має приносити новий результат для України.

Слава Україні!
14 серпня 2022 року.

ВETERANИ – ПОТУЖНИЙ ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ

Ветерани – носії основних цінностей українського суспільства. Саме тому вони мають бути імплементами в процес національно-патріотичного виховання. На цьому наголосила міністр у справах ветеранів, член Ради національної безпеки і оборони України Юлія Лапуніна.

НАГАДАЄМО, Мінветеранів ініціювало громадське обговорення проекту постанови Кабміну «Про внесення змін до Порядку організації та здійснення загальновійськової підготовки громадян України до національного спротиву».

«У 2019 році було прийнято Стратегію національно-патріотичного виховання, затверджену Президентом України. Ветерани є носіями цінностей українського суспільства – Волі, Гідності, Довіри та Відповідальності. Завдяки прийняттю цієї постанови ми

хочемо включити їх у процес національно-патріотичного виховання», – сказала Юлія Лапуніна.

Міністр наголосила, що ветерани і ветеранки – це потужний елемент національного спротиву. «Саме ветерани, які пережили все під час бойових дій з протидії російській федерації, мають пояснювати нашому молодому поколінню про захист країни, про те, що потрібно свідомо вибудувати в собі почуття патріотизму. Все це сприятиме розвитку національної стійкості», – наголосила Юлія Лапуніна.

ПІДРУЧНИК МОДЖАХЕДІВ

Досвід, який сьогодні може стати у пригоді всім нам

Короткий переклад основного змісту книги «Тактика партизанської боротьби», підготовленої та виданої в Ірані й поширеної серед збройних груп опозиції в Афганістані у період 1979–1989 рр.

Читайте на 4-5-й стор.

Вітаємо!

ВДЯЧНІ ЗА ДОБРІ СПРАВИ

**ШАНОВНА
НІНО ІВАНІВНО!**

ВАШЕ ІМ'Я та активна, плідна діяльність по захисту прав людини чимало років залишається у пам'яті ветеранів війни, військової служби і праці.

Разом з багатьма співвітчизниками, серед яких багато ветеранів війни, праці і військової служби, дякуємо за ваші численні добрі справи по захисту прав і свобод людини!

Ви стали ініціатором і за підтримки однодумців – депутатів Верховної Ради України перших скликань з честю виконали важливу державну і громадянську місію зі створення української національної правозахисної інституції – Уповноваженого з прав людини, з утвердження її авторитету в Україні, визнання європейською і світовою спільнотами. Інституція Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України під вашим керівництвом досягла найвищого акредитаційного статусу. Свідком вашого особистого міжнародного авторитету є неодноразове обрання вас до складу керівних органів Європейського Інституту Омбудсманів. За вами на всі часи залишається статус ПЕРШОГО ОМБУДСМАНА Незалежної України.

На жаль, політичні аферисти не дозволили довести до логічного завершення всі ваші задуми і плани, наполегливу працю

всього очолюваного вами творчого, авторитетного, дієздатного колективу. Не знайшлося у побудованому під вашим керівництвом Палаці прав людини достойних спадкоємців.

Ви з гідністю подолали всі штучні перешкоди.

Своїм життям і активною діяльністю ви довели, що «колиш-

ніх правозахисників» не буває. Унікальним досвідом, вітчизняним і міжнародним, фундаментальними знаннями у галузі права ви щиро ділитеся з колегами й студентами правничих факультетів, а також продовжуєте надавати людям правову допомогу в найскладніших ситуаціях.

Бажаємо вам, шановна Ніно Іванівно, нових успіхів у багатогранній діяльності з піднесення авторитету України, з відстоювання інтересів української спільноти, поширення правових знань, захисту прав і свобод наших громадян!

Міцного вам здоров'я, щастя і добра! Здоров'я і благополуччя вашим діткам, нехай вони радують вас своїми успіхами у навчанні й творчості!

Бережіть себе! Ви потрібні нам!

Сподіваємося, віримо і спільно докладаємо зусиль для того, щоб захистити наших людей, територіальну цілісність і суверенітет країни, відновити якнайшвидше мирне життя на українській землі!

З повагою,
**за дорученням
багатотисячних колективів
ветеранів війни, військової
служби і праці
Сергій ЧЕРВОНОПИСЬКИЙ,
голова УСВА,
голова Всеукраїнської
Федерації Ветеранів.**

ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ СПІЛЬНОЇ ПЕРЕМОГИ

У межах технічного співробітництва Європейського Союзу SOCIEUX+ Мінветеранів провело першу робочу онлайн-зустріч «Координація між Міністерством у справах ветеранів України та громадськими організаціями, які надають соціальну допомогу ветеранам та їхнім сім'ям».

УКРАЇНА ВПЕРШЕ співпрацює з Європейським Союзом у межах механізму технічного співробітництва SOCIEUX+. Програма покликана допомогти країнам-партнерам у розробці та управлінні їхніми системами соціального захисту. Також проект надає країнам консультації та допомагає у розробці відповідного законодавства і політики.

«SOCIEUX+» – це механізм технічного співробітництва, створений Європейським Союзом. Загальна мета інструменту полягає в розширенні та поліпшенні доступу людей до можливостей соціального захисту.

Саме Мінветеранів (завдяки вдалим перемовинам з Європейською Комісією) стало першим відомством серед центральних органів виконавчої влади України, яке започаткувало залучення допомоги у межах SOCIEUX+.

«На сьогодні в Україні ситуація дуже складна: триває війна, частина території окупована, а завдяки громадським організаціям вдається надавати допомогу, яка охоплює більше людей. Для нас дуже важливо, щоб співпраця Мінветеранів та ГО удосконаливалась і була злагодженою для кращої допомоги нашим Захисникам, Захисницям та їхнім родинам. У межах співпраці цього проекту маємо створити таку кооперативну, яка дозволить нам разом налагодити партнерство заради спільної перемоги», – зазначила

керівниця експертної групи взаємодії з громадськими об'єднаннями та розвитку ветеранського руху Мінветеранів Ганна Демиденко.

Під час спілкування представники українських громадських організацій дізналися про досвід діяльності колег з Литви, їхні стандарти, практичні поради щодо роботи з незахищеними верствами суспільства і співпраці з урядом.

«У Литві останні кілька років є тенденція до об'єднання громадських організацій у «парасолькові» асоціації для ефективнішої співпраці з урядом. При такій моделі роботи громадськості не потрібно витрачати час на створення спільної думки, бо вона вже сформована у межах роботи представників ГО у «парасольковій» організації. Так само і органам влади не потрібно доносити свої погляди на законопроекти чи постанови кожній НУО окремо. Це значно збільшує ефективність налагодження соціальної підтримки», – розповів директор НУО «Інституту права» (Литва) Рутіс Йокубаускас.

З боку представників українських громадських організацій було озвучено проблемні питання щодо надання соціальних послуг.

Загалом співпраця Мінветеранів із SOCIEUX+ передбачає два проекти. Перший – робота із громадським сектором, а другий стосується розвитку ветеранського підприємництва.

РАШИСТСЬКІ НЕЛЮДИ ВІДПОВІДАТИМУТЬ ЗА ЗЛО

В Україні необхідно створити єдину базу даних військово-службовців рф і членів незаконних збройних формувань, які беруть участь у збройній агресії росії проти України.

ЯК ПЕРЕДАЄ УКРІНФОРМ, про це повідомляє прес-служба Офісу генпрокурора за підсумками наради керівників правоохоронних і інших державних органів за головування генерального прокурора України Андрія Костіна (на знімку).

«Учасники наради обговорили необхідність створення єдиної бази даних військовослужбовців рф і членів незаконних збройних формувань, які беруть участь у збройній агресії проти України», – йдеться у повідомленні. ОГП готовий надавати всю необхідну підтримку для якнайшвидшого запуску такої бази.

Обговорено також питання протидії злочинності в державі, бо для досягнення реальних результатів в умовах війни координація діяльності органів правопорядку має бути як ніколи ефективною.

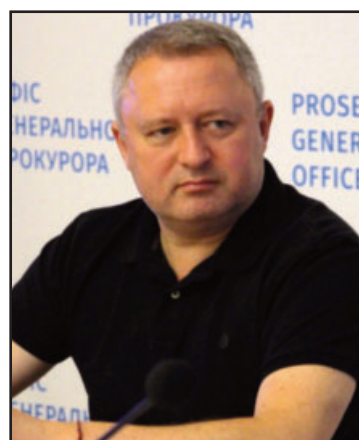
Генпрокурор наголосив, що зібрана в рамках кожного провадження доказова база має бути фундаментальною, аби забезпечити невідворотність покарання воєнних злочинців як у національних судах, так і у міжнародних.

Окремо учасники наради обговорили роботу з протидії злочинам проти основ національної безпеки, яких наразі зареєстровано майже 13 тисяч. «Досі маємо випадки викриття зрадників і колаборантів серед працівників правоохоронних та інших державних органів. Першочергове завдання – самоочищення», – сказав генпрокурор.

Окрему увагу під час наради було приділено законодавчим ініціативам і необхідним змінам, які забезпечать підвищення ефективності роботи правоохоронців. Зокрема, обговорювалося питання про закріплення на державному рівні можливості створення і повноцінної роботи міжнародних слідчих груп.

Очільник ОГП також акцентував увагу керівників правоохоронних і державних органів на необхідності сфокусуватися на боротьбі з незаконним використанням бюджетних коштів.

«Наш обов'язок – щодня докладати максимум зусиль для наповнення бюджету та недопущення його розкрадання. Бо під час війни розкрадання бюджету виглядає як мародерство. Це моя принципова

позиція. Кожен такий факт ми повинні виявляти та доводити до справедливого вироку. Це матиме також і превентивний ефект», – заявив генпрокурор.

Він також закликав правоохоронців приділити увагу викриттю фактів розкрадання гумдопомоги та псевдоволонтерської діяльності.

«Неприпустимо, що у той час, коли переважна більшість українців та іноземців докладає титанічних зусиль для допомоги армії і потерпілим від війни, інші – наживаються на розкраданні гуманітарної допомоги і шахрайських схемах».

Учасники наради обмінялися думками з приводу першочергових завдань і покращання механізмів співпраці між органами і службами для задоволення запиту суспільства на справедливість.

«Ми повинні пам'ятати, що люди все бачать та уважно слідкують за реакцією органів правопорядку на усі злочини та порушення. Нашу роботу оцінюють за реальними результатами – судовими вироками», – заявив генпрокурор.

Генеральний прокурор України Андрій Костін провів першу онлайн-зустріч із прокурором Міжнародного кримінального суду Карімом Ханом, у ході якої сторони обговорили продовження співпраці для забезпечення об'єктивного розслідування міжнародних злочинів в Україні.

Про нелюдські злочини рашистів в Україні читайте на 6-й сторінці.

Зверніть увагу!

ОБГОВОРЮЄМО НОВИЙ ДОКУМЕНТ

МІНІСТЕРСТВО у справах ветеранів України пропонує до громадського обговорення проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для функціонування Українського ветеранського фонду».

Проект підготовлено Директоратом стратегічного планування та європейської інтеграції. Відповідно до пункту 2 § 42 Регламенту Кабінету

Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950, проект разом з матеріалами до нього повинен бути оприлюднений на офіційному вебсайті Мінветеранів для проведення публічних консультацій.

Обговорення проекту триватиме до 21 серпня цього року. (Контактна особа – Ольга Фабричева, тел. 0503108940, e-mail: o.fabrycheva@mva.gov.ua).

ДЛЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОРАНЕНИХ

Відбулося позачергове засідання Координаційної ради Трестового фонду НАТО з фізичної реабілітації (протезування) військовослужбовців, поранених в антитерористичній операції.

ЗАСІДАННЯ Координаційної ради з питань реалізації Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки й постачання про реалізацію співпраці у сфері медичної реабілітації відбулося під головуванням заступника міністра соціальної політики України Віталія Музиченка у форматі відеоконференції.

У засіданні Координаційної ради взяли участь представники Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України, Мінсоцполітики, Мінветеранів, Міноборони, МВС, Нацгвардії, МОЗ, СБУ, ДСНС та Держприкордонслужби.

Розглянуто питання підготовки до міжнародних змагань «Ігри воїнів» у 2022 році, а також звернення Командування Сухопутних Військ Збройних Сил України про надання допомоги для фінансування транспортних витрат по території країни членам родин загиблих військовослужбовців, які

проходять реабілітацію за кордоном.

Також членами Координаційної ради погоджено перерозподіл коштів для технічного обслуговування електронного вузла та окремих деталей протезу діючого військовослужбовця.

Зокрема, за фінансового сприяння Агенції НАТО з підтримки та постачання (NSPA) у рамках впровадження технології протезування GeliumX3 для забезпечення найбільш активних учасників бойових дій, які перебувають на військовій службі, та відповідно до рішення Координаційної ради, УкрНДІпротезування у 2021 році успішно реалізовано проект щодо протезування електронною системою учасника бойових дій у рамках навчального семінару. Весь цей період пацієнт успішно користувався протезом, був діючим військовослужбовцем, саме на цьому протезі безпосередньо брав участь у бойових діях на лінії фронту, в оборону Маріуполя, «Азовсталі». Протез пройшов найекстремальніші умови

експлуатації і зараз планово потребує технічного обслуговування електронного вузла та окремих деталей. Після проведення всіх необхідних робіт з протезом захисник України планує повернутися до служби найближчим часом.

Учасники засідання погодились, що вже сьогодні можна побачити результат зусиль, спрямованих на розбудову в Україні спроможностей у сфері медичної реабілітації, зокрема забезпечення місцевих медичних центрів належними засобами надання відповідних реабілітаційних послуг, розвиток системи реабілітації, протезування за новітніми технологіями для людей з фізичними вадами, постраждалих від війни. Однак наслідки війни є катастрофічними, у зв'язку з цим перед Україною постає виклик щодо забезпечення якісними реабілітаційними послугами осіб, постраждалих від війни, та розбудови інституційної спроможності в Україні в післявоєнний період, у тому числі за рахунок фінансової допомоги міжнародних партнерів.

Про те, де і як можна здійснити безкоштовне протезування кінцівок, читайте на 7-й сторінці.

Про службу в Афганістані і мирне життя після повернення додому, про сьогоденні ставлення суспільства до неоголошеної війни та її ветеранів розповідає голова Київської обласної Спілки ветеранів Афганістану Олександр ЯНКІВСЬКИЙ.

— Олександр Станіславовичу, коли вас призвали до армії, чи знали що відбувається в Афганістані?

— Мене призвали у 1985 році, але що служитиму там ніхто не казав аж до навчального центру, де ми проходили курс молодого бійця, і коли готували вже для серйозної служби на території Афганістану, тільки тоді повідомили. Це було за три місяці до того, як нас мали перекинути в Афганістан, до цього ніхто нічого не повідомляв і ніхто нічого не говорив.

— Що тоді в суспільстві знали про ту війну?

— Про війну в Афганістані ніхто не говорив. Вона була під грифом «секретно». Нам розповідали більше про те, що на цій території перебувають наші військові, але вони не задіяні у бойових заходах, перебувають на окремих територіях і в боях участі не беруть. Тоді була така політика партії, що Радянський Союз не бере участі в бойових діях за кордоном.

— Так, але ж тоді вже поверталися ті, хто відслужив, хтось повернувся неушкодженим, а хтось пораненим. Вже ховали загиблих, то, певно, що суспільство знало про те, що відбувається в далекій країні?

— Так, звісно. У перший час навіть не говорили особливо про тих, хто загинув на території Афганістану. Не було можливості у батьків навіть поставити пам'ятний знак з написом, де син загинув, але всі розуміли, що на території Афганістану вже ведуться бойові дії, де гинуть наші солдати. І це дуже важко було приховати, адже приходили уже цинкові труни, вже плакали матері й всі розуміли, що офіційна пропаганда говорить одне, а насправді там відбувається зовсім інше. Але війська Радянського Союзу контролювали лише 28 відсотків території Афганістану. Ми більше оборонялися. Тільки тоді, коли була особлива команда, наприклад, йшли каравани зі зброєю або постачання зброї з території Пакистану, наші війська брали участь у наступальних діях. Спочатку взагалі виконували місію як спостерігачі, згодом зрозуміли, що ми там не тільки спостерігаємо, там наші бійці вели серйозні бойові дії. І лише наприкінці 1985–1986 років трохи привідкрили таємницю і люди змогли побачити, що справді хлопці воюють і та війна нікому не потрібна.

Усі боялися говорити про Афганістан. Коли приходила повістка з військомату, це було для батьків найжахливіше, що могло тільки бути, тому що вже правду знали, хоча й не прийнято було багато розповідати. Говорили серед своїх, тих, з ким воювали, але особливо ніхто не хотів ділитися. Тим більше, що всіх, хто відвоював, попереджали, що не треба нікому розповідати. Тому ми тримали все в собі, але, повернувшись з війни, найперше, що робили — ходили в школи, ходили в училища, нас задіявали військкомати в своїй роботі, щоб ми могли розповісти молоді про Збройні Сили, про службу в армії, щоб ми заохотили хлопців, які мали йти в армію. Але мені здається, що ми мали більше їх заспокоїти, що та війна не така страшна, що вона не така, як про неї розповідають.

Розумієте, стоячи перед дітьми, яким через рік чи два вступати до лав Збройних Сил, розповідати неправдиві речі не хотілося. Тому ми трошечки завуальовано, але давали зрозуміти, що себе потрібно готувати не тільки до війни, але до самої служби в Збройних Силах, щоб юнакам було зрозуміло, що їм рано чи пізно може випасти така сама доля, як була у нас. Тому організували патріотичні клуби, спортивні зали, намагалися самі заохотити хлопців до того, щоб вони готу-

валися до серйозного чоловічого життя.

— Яку підготовку ви проходили перед тим, як вас відправили в Афганістан?

— Були дуже серйозні фізичні навантаження. Було два полігони — пустельний і гірський. Тоді ми вже розуміли, в яких умовах нам доведеться проходити службу, і вже ніхто не приховував, тоді вже була інформація більш відкрита про ту країну, де проходив мого службу. Нам розповідали, що це ісламська країна, віра і релі-

Також нашим завданням була охорона кабульського аеропорту та об'єктів.

— Чи важко вам було адаптуватися до мирного життя, коли повернулися додому?

— В Афганістані нападів можна було очікувати будь-якої хвилини в будь-якому місці. І потрібно було завжди бути напоготові. Тому коли прийшов час вже повертатися додому, важко було з цією стресовою ситуацією розлучитися. Коли питають було там страшно чи не було, на таке запитання немає відповіді. Звичайно, страшно.

Тому що ти приїжджав на територію держави, де ведеться війна, з мирної країни, тобі розказували, що там саджають дерева, там нічого страшного не

ЧЕСНО ПРО АФГАН

гія там мають дуже серйозне значення. Тому нас вчили як потрібно себе поводити на території країни, як розмовляти, з ким розмовляти. Але загалом розмова з місцевими жителями на території Афганістану була заборонена. Спілкування дуже сильно контролювалося, щоб ми не перетиналися з ними.

Підготовка була дуже серйозна: нічні тривоги, підйоми. Були скали, були піски. І, судячи з тієї підготовки, яку проходили, ми зрозуміли, що доведеться проходити службу в дуже складних умовах, тому що там дуже сухий і жаркий клімат.

— Після прибуття в Афганістан коли ви вийшли у перший бойовий вихід?

— Я скажу вам так, що нове поповнення намагаються не залучати до бойових дій, до бойових походів. Усі проходять період адаптації на місці дислокації, і десь через два з половиною, через три місяці вже ми потихеньку висуваємося до місця проведення бойових дій. Це були не бойові дії, а контроль за тим, щоб на об'єкті які знаходяться на території аеропорту Кабул не нападали бандформуваних, які більше робили диверсійні виходи, ніж наступальні, тому що в ті часи наша армія була дуже сильно озброєна, дуже сильно підготовлена. Відкритих нападів вони не здійснювали. Душмани не могли протистояти тій зброї, тій підготовці, яка була у нас, тому вони зосередилися на диверсіях: мінування доріг, мінування шкіл, які будувалися в провінції Кабул. Адже вони розуміли, що коли вбиваєш людину — це трагедія для сім'ї, а коли калічиш — це трагедія і для сім'ї і для держави, держава витратить багато коштів для того, щоб провести реабілітацію, провести лікування, надавати допомогу. Тому нам категорично заборонялося щось підіймати з землі, підходити до предметів, які приваблюють тебе, тому що були такі пастки. Приміром, лежить автосучка. Таке враження, що хтось загубив її, але коли піднімаєш цю автосучку, намагася якась її розкрити — лунав вибух, відірвало руки, людина залишалася інвалідом.

Щоб максимально уникнути такої біди, вихід з підрозділу був не раніше, ніж за два-три місяці, задля того, щоб зберегти життя молодого бійця, щоб він зрозумів, куди потрапив.

Але підготовка підготовкою, та про це все забуваєш у перші хвилини бою, втрачаєш самоконтроль, коли починається якась бойова атака, тому й була така практика, щоб боєць, коли потрапляв на територію підрозділу, мав деякий час підготуватися до психологічних навантажень. Тому що, коли ти бачиш, як проходить ця війна, як гине друг, товариш, то перша реакція — втрата самоконтролю. А що таке втрата самоконтролю? Це вже 70 відсотків того, що ти будеш вбитий. Також ми займалися супроводом колон з продуктами харчування, з «горючкою», щоб їх не обстріляли, щоб дійшли до місця дислокації.

відбувається. Але перше й найстрашніше — потрапити в охорону війною країну і зрозуміти, де ти знаходишся. Звичайно, приходиться страх, коли втрачаєш товариша. Коли в нього тяжке поранення. Страшно було там залишитися назавжди.

— Часто про це замислювалися?

— Намагався не думати. Але все одно так чи інакше це тебе супроводжувало, та заспокоювало, коли приходив час повертатися додому дембелям, і ти розумієш, що повертаються ж звідси люди, повертаються хлопці, і це трішечки згладжувало стресову ситуацію, яка була у нас завжди.

Ще довго переслідувала мене війна. Вдячний батькам і сестрі, які приділяли мені найбільше частку свого часу, щоб бути поруч зі мною, щоб заспокоїти, щоб показати, що я вже вдома, що все вже нормально. І друзям, які також повернулися звідти. Ми намагалися бути разом, намагалися бути один біля одного, розповідали один одному хто де служив, як служив. Зустрічалися з однополчанами.

Повернутися з війни було дуже важко, а забути її зовсім неможливо, тому що вона завжди залишається з тобою. Особливо коли приходиш до мам, які втратили своїх синів, до дружин, які втратили чоловіків, або заходиш на кладовище. Пом'янути хлопців, які загинули. Тому та війна залишиться в наших серцях ще дуже довго.

Адаптація після повернення була дуже важкою. Чому ми зараз і кажемо, що найскладніше — психологічний синдром. І хлопцям, які повертаються зараз з війни, особливо тим, хто їх зустрічає, і в медичних закладах ми розповідаємо, що був в'єтнамський синдром, який американці пережили, був афганський синдром, який ми пережили. Потім синдром Донбасу. Тобто людина прийшла не поранена, людина прийшла абсолютною неушкодженою, але в неї мозок вже працює зовсім по-іншому. Тому ми намагаємося спілкуватися з тими, хто повертається додому. Найголовніше,

щоб вони розуміли, що на них тут чекають і зустрічають як героїв, як патріотів. І наша спілка, наша організація про це дбає постійно. Щоб залучити їх до себе, щоб вони відчували, що повернулися в родину.

— Як ставитесь до того, що зараз намагаються викреслити Афганську війну з історії нашого народу.

— Звичайно, негативно. Будь-яка війна залишає свій слід. У нас на той час не було контрактних військ. Я призивався з Оболонського району Києва, тоді це був Мінський район. Особливого бажання не було, але мене призвали до армії і я пішов і виконав свій обов'язок. Тому коли сьогодні намагаються ці події стерти з пам'яті, я це розумію як дві речі. Невигідна країні сильна і потужна громадська організація. Чомусь. Не розумію, чому. І, по-друге, намагаються показати, що Україна ніякого відношення до Радянського Союзу не має.

Ось я взяв з собою підручники, які випускає Українська Спілка ветеранів Афганістану, велику роботу проводять громадські організації по підготовці молоді до армійської служби, по патріотичному вихованню, особливо зараз, коли в нашій державі йде війна. Першими, хто пішов на схід ще до 14-го року і розповідав, як правильно себе поводити в умовах бойових дій, були наші хлопці «афганці». Першими, хто привозили сюди поранених і загиблих, були волонтери, хлопці, які пройшли бойові дії на території Афганістану і не тільки. Дуже багато людей, які проходили службу в локальних війнах на території інших держав.

Ми зараз намагаємося показати, по-перше, те, що ми були і є патріотами своєї країни. Ми показуємо це не словами, а діями. Про Афганську війну дуже багато знято фільмів — документальних, художніх, в школах, коли ми виступаємо, запитують дітей: «Ви хоча б один фільм подивилися про ту війну?» З класу дев'яносто відсотків знають про війну в Афганістані. Знають або з фільмів, або розповідають рідні й близькі.

Дуже прикро, що ті подвиги, які були на території Афганістану, що та робота, яка велась і ведеться на сьогоднішній день всіма підрозділами Української Спілки ветеранів Афганістану на території всієї країни, нікому не потрібна. Якщо чесно. Робота проводиться, але, на превеликий жаль, ніхто не намагається зрозуміти наші проблемні питання, яких не дуже багато. Це соціальний захист і медичне страхування. Тому що хлопцям вже і за 60 і 70 років. І здоров'я втрачається через ту війну, яку ми пройшли. Якщо це інтерв'ю читатиме хтось із людей, які займаються політичними питаннями, депутати, які відповідають за державні справи, керівники областей, міст і районів, я хочу їм сказати одне: милосердя до кожного — неважливо, це учасник бойових дій чи це пересічний українець — є тим основним, що може нашу державу зберегти, нашу державу, народ з владою об'єднати і таким чином ми зможемо вийти зі становища, в якому опинилися зараз. У нас стільки людей вже загинуло, стільки людей вже поранено, їх треба лікувати, треба турбуватися про них. Це все і кошти, і час, і основне — медичні заклади.

— На сьогоднішній день медичних закладів дуже мало.

— Госпіталь «Лісова поляна» намагаються забрати у ветеранів Афганської війни, намагаються перепрофілювати його, змінити назву, змінити статут, щоб показати свій патріотизм і негативне ставлення до людей, які захищали не свою державу. Але ніхто не розуміє, що, захищаючи чужу державу, ми привезли з собою стільки навичок бойової підготовки.

На сьогоднішній день немає потужнішої організації, ніж Українська Спілка ветеранів Афганістану. Хтось ревностно ставиться до цього, хтось навпаки — приходять до нас, хоч створити таку ж організацію, як і в нас. І я вам скажу, дуже приємно, коли приходять до нас хлопці, які пройшли бойові дії на сході нашої країни. Вони розуміють, що в єдності наша сила, розуміють, що, приходячи сюди, вони потрапляють до однодумців.

— І наостанок — що ви побажали б молодому поколінню?

— Я скажу так: хочеш миру — готуйся до війни. Головне, щоб пам'ятали, що в них є близькі і війна завжди забирає життя. Війна — це втрата, це біль. Вони повинні про це знати. І чим більше вони знатимуть, що таке війна, тим менше вони її хотітимуть. Головне побажання — миру нашої державі, єдності нашим людям. Завжди радіти тому життю, яке є на сьогоднішній день.

Ми колись були настільки впевнені, що ми останні, хто пройшов горнило війни, що на наших бойових діях закінчиться вже теорія війни, і пам'ятники ми будемо ставити спортсменам, діячам культури, лікарям, науковцям — людям мирних професій, а не загиблими воїнам. На жаль, сталося інакше. Тому я хотів би побажати бути милосердними, бути уважними один до одного, але ніколи не забувати, що була війна, вона закінчилась і залишилися, люди, які брали участь у бойових діях.

Інтерв'ю вів
Євген ЛЕВЧЕНКО.

Знай наших!

ВІД «СТУГНИ» ДО АВТОМАТА «МАЛЮК»

Топ-10 найкращої української зброї на війні з росією

Фокус поговорив із фронтівиками та військовими експертами, щоб дізнатися їхню думку про зброю українського виробництва, яка активно застосовується ЗСУ для відбиття російської агресії.

Із початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну армія використовує для боротьби з агресором усе доступне озброєння. На основі

думки фронтівиків-офіцерів, бійців ЗСУ, а також військових експертів Фокус склав Топ-10 зброї українського виробництва. Список складений без градації від найкращого до найгіршого. До нього увійшла стрілецька зброя, реактивна артилерія, протитанковий комплекс, танк і БТР.

Продовжуємо знайомити вас із цією потужною зброєю українського виробництва.

ТАНК БМ «БУЛАТ»

Динамічний захист «Ніж» рятує життя бійців

ТАНК Т-64 має велику кількість модернізацій, одна з них — БМ «Булат». Над розробкою працювали в Харківському конструкторському бюро імені Морозова. У межах модернізації особливу увагу приділили захисту й засобам ведення бою: прицілам, системам управління вогню. Танк отримав динамічний захист «Ніж», також посилили пасивне бронювання.

Т-64 різноманітних модифікацій застосовують у боях проти російських військ. Вони задіяні в боях на сході України.

Основні характеристики БМ «Булат»: зброя — 125-мм гладкоствольна гармата-пускова установка КБА-3; боекомплект — 36 снарядів + 28 в конвеєрі механізму заряджання; двигун — 850 або 1000 к.с.; максимальна швидкість — 60,5 км/год; дальність ходу — 500 км; екіпаж — 3 особи.

Військовий експерт Михайло Жирохов розповідає, що насамперед бійці відзначають край високу ефективність динамічного захисту

«Ніж», встановленого на цьому танку. Він вже неодноразово рятував життя українським екіпажам при прямому влученні по танку.

БРОНЬОВИК «КОЗАК-2М»

Можна встановити навіть міномет

«КОЗАК-2М» — броньована колісна машина компанії НВО «Практика». Це новіша версія броньовика «Козак-2». У Міноборони України броньовик називають «компактним БТРом». Корпус є монококом без рами з повністю незалежною підвіскою. Це дозволяє

підвищити прохідність машини й знизити загальну висоту. Може оснащуватися турецькими бойовими модулями Aselsan (на знімку).

Є в різних видів військ української армії, включаючи 73-й морський центр спецоперацій, ДШВ і 3-й полк

спецпризначення. Неодноразово доводив свою ефективність із захисту екіпажу під час вибухів.

Основні характеристики броньовика «Козак-2М»: колісна формула — 4x4; десант — до 9 бійців; двигун — 280 к.с.; дальність ходу — 260 км; максимальна швидкість — 110 км/год.

Матрос і оператор БПЛА каже, що через високу конструкцію є ризик того, що броньовик перевернеться на певному рельєфі, а також у машини порівняно невеликий огляд для водія. «У всьому іншому — офігенний апарат для своїх завдань. Класний мотор, досить зручне місце для десанту, можливість встановлення різних модулів (навіть міномет, наскільки я знаю)», — ділиться своєю думкою військовослужбовець.

БРОНЕТРАНСПОРТЕР БТР-4

Застосовувався при обороні Маріуполя

ПОВНОПРИВІДНИЙ бронетранспортер розроблений Харківським конструкторським бюро машинобудування. Призначений для транспортування бійців. Озброєний 30-мм автоматичною гарматою й захищений за стандартом НАТО STANAG 4569.

Цей бронетранспортер здатний виконувати завдання в будь-який час доби, а також форсувати переправи. БТР-4 є платформою, на основі якої можуть виготовлятися різні варіанти. Наприклад, командирська машина чи евакуаційна. Також є варіанти БТР-4 з різними бойовими модулями.

Застосовується по всіх лініях фронту. У ході оборони Маріуполя захисники міста знищували за допомогою БТР-4 як живу силу ворога, так і танки з БМП.

Основні характеристики БТР-4: озброєння — 30-мм гармата КБА-1, або ЗТМ-1, або дві 23-мм автоматичні гармати 2А7М, ПТРК «Конкурс» або «Бар'єр» плюс 30-мм гранатомет Аг-17 і кулемет калібру

7,62-мм; двигун — 400 або 600 к.с.; дальність ходу — 690 км; швидкість — 110 км/год; десант — від 6 до 10 осіб; екіпаж — 2-3 бійці.

За словами командира мінометного взводу, БТР-4 — осучаснена машина з просторим десантним відсіком ззаду й зручним місцем для оператора-навідника з електронним дисплеєм. Також у

ньому є додатковий вбудований мотор-генератор і непоганий бойовий модуль. Із недоліків — великі габарити, які перетворюють БТР-4 на легку ціль протитанкового озброєння.

Ігаль ЛЕВІН,
«Воєнний Фокус».

(Закінчення
в наступному номері).

МЕТА партизанської війни — це опір народом країни супротивнику, що окупує його територію. Партизанські групи підіривними діями змушують супротивника охороняти себе за допомогою великої кількості сил і витратити їхні кошти безцільно. На охопленій партизанською війною території треба діяти так, щоб ворог не міг вільно ходити нею без зброї, щоб його весь час переслідувало почуття страху.

Важливий чинник у боротьбі — озброєння. Озброюватися слід за рахунок супротивника. Партизани своїми діями повинні змусити супротивника звертати особливу увагу на питання охорони, створення спеціальних підрозділів для цієї мети. Усе це у свою чергу змушує супротивника відволікатися від виконання основних робіт, вирішення головних завдань.

Основні об'єкти дій партизанів:

1. Знищення особового складу армії та поліції у місцях їх дислокації.
2. Диверсії на автомобільних дорогах із утруднення використання їх силами супротивника.
3. Захоплення й знищення ліній

створювати численні гарнізони, які є об'єктами нападу. Окремі групи партизанів, які виконують завдання щодо тимчасового захисту звільненої території, у відкритий бій із супротивником не вступають, операції проти нього не проводять. При наступі супротивника, не вступаючи у бій, відходять, зберігаючи свої сили та засоби.

7. Місцеве населення, яке підтримує і сприяє партизанам, має утриматися від самостійних виступів, бо це може призвести лише до його поразки.

8. Дія партизанів самотужки небезпечна, адже вони будуть знищені організованими силами супротивника.

9. Особливо важко діяти партизанам у зимовий період. Тому слід завчасно вести підготовку до зими, створювати необхідні запаси матеріально-технічних засобів, одягу, взуття, продуктів харчування з розрахунку забезпечення всього особового складу партизанських формувань. У зимовий період не проявляти активності, а готувати людей та озброєння для дій у більш сприятливих умовах.

10. Проти невеликих груп партизанів супротивник діятиме невели-

ПІДРУЧНИК

Досвід, який сьогодні може

телефонного зв'язку (повітряних і підземних), центральних вузлів зв'язку та радіостанцій.

4. Диверсії проти енергетичних мереж та електростанцій.

5. Напад, захоплення, руйнування основних промислових підприємств та особливо важливих об'єктів супротивника.

6. Захоплення чи знищення ремонтних підприємств і складів.

7. Напад та розгром (знищення) центрального штабу супротивника.

8. Знищення транспортних засобів (військових і звичайних).

9. Знищення зв'язкових та агентів супротивника.

Особливості дій у партизанському русі. Якщо окремі особи забезпечують свої потреби шляхом придбання всього необхідного у магазинах, на складах, за рахунок свого господарства, то життя партизана пов'язане із боротьбою. Усі свої потреби вони забезпечують у боротьбі й за рахунок ворога.

Командир партизанської групи має повну незалежність. Кожна група в залежності від ситуації приймає своє рішення. У партизанській війні ключем успіхів буде виконання наступних рекомендацій:

1. Треба добре пам'ятати, що неорганізована маса у боротьбі проти військових підрозділів зазнавала і зазнаватиме поразки. Тому потрібна сувора організація дій партизанських груп. Партизанські групи при всіх своїх діях повинні радитися між собою, узгоджувати свої дії, прислухатися до порад і рекомендацій старших досвідчених керівників.

2. У партизанській боротьбі необхідно використовувати військовослужбовців, які служили у різних родах військ та мають різні спеціальності.

3. У тривалій партизанській війні партизани повинні захищати різні виступи народу, інакше вони (ці виступи) зазнають поразки, а партизанські групи не знайдуть підтримки у народу і також зазнають поразки.

4. Партизани ніколи не ведуть відкритих дій, бо вони не принесуть успіху. Підривна, диверсійна діяльність — це основний шлях боротьби партизанів та захисту народу, який перебуває під гнітом. Така боротьба у поєднанні з агітацією і пропагандою призведе до успіхів на всій території країни.

5. Звільнену або підконтрольну територію необхідно утримувати доти, доки супротивник не сконцентрував значні сили, здатні завдати серйозних втрат партизанам. Слід пам'ятати, що наполегливо триматися за цю територію ніколи не треба, адже ця територія за законами партизанської війни залишається постійною.

6. Тимчасовий захист звільненої території здійснюється окремими групами партизанів одночасно в різних районах цієї території. Чисельність цих груп може бути різною і залежить від обстановки, наявності своїх сил і засобів. Дії численних груп із захисту звільненої території змушують супротивника розосереджувати свої сили, а це дуже важливо у партизанській війні. У таких умовах супротивник змушений розпорозувати свої сили, діяти також невеликими підрозділами,

кими підрозділами й постами, контролюватиме ними певну територію, створюватиме резерви для завдання несподіваних ударів по тих чи інших групах партизанів. Супротивник активно вестиме розвідку, засилатиме свою агентуру, працівників підрозділів безпеки, розширюватиме мережу зв'язківців та інформаторів. Це завжди треба мати на увазі й вживати протидіючих заходів.

11. Якщо чисельність партизанської групи сягає батальйону (300-400 людей), вона має забезпечуватися важким озброєнням. Проти такої групи супротивник змушений створювати велике угруповання своїх сил у зоні проведення операції. У цьому випадку дії партизанської групи мають бути спрямовані проти важливих об'єктів, життєво важливих шляхів сполучення, ліній та вузлів зв'язку. При концентрації значних сил для дій проти такої партизанської групи супротивник використовуватиме і зніматиме з постійних місць дислокації свої підрозділи. Ці обставини партизанами повинні бути використані для зустрічі та роботи зі зв'язковими, ведення розвідки, ліквідації розвідувальної та інформаційної мережі ворога в районі операції і пунктах дислокації, використовуючи шляхи, які раніше прикривалися підрозділами супротивника.

Використання фахівців у партизанському середовищі. У партизанській війні, діях окремих партизанських груп повинні ефективно використовуватися військовослужбовці різних спеціальностей, а також працівники зв'язку та автомобільних доріг, електростанцій та електромереж. Дуже важливо використовувати військовослужбовців, які мають саперну і міно-вибухову підготовку. Вони необхідні для підготовки й проведення диверсійних дій проти різних об'єктів. Звичайні військовослужбовці можуть бути використані як зв'язкові між групами. Кореспонденти газет і журналів, працівники друкарень основну роботу ведуть з підготовки листівок, звернень, газет і проведення інших агітаційно-пропагандистських заходів.

Робота з людьми. У кожній партизанській групі всі члени мають знати одне одного, а також навколишнє населення, тим більше людей, з якими пов'язані по роботі. Потрібно знати справді надійних людей, хто готовий брати активну участь у проведенні операції. Використовуючи населення, незалежно від того, з ким ведеться розмова, необхідно отримувати дані про місцевість, настрої людей. Треба знати людей, які співпрацюють із ворогом і кого слід у потрібний момент від нього захищати. Треба шукати людей, котрі знають дороги, стежки, які можна використовувати для підвезення (доставки) необхідних матеріалів на партизанські бази, кому можна довіряти поранених бійців.

Робота в партизанських гарнізонах. Для кожної партизанської групи повинні бути заготовлені (придбані) необхідні для життя й боротьби матеріальні засоби. Вони придбаються або під час бою, або, якщо це можливо, купуються. Потрібно, щоб для кожного партизана

був відповідний сезону, кліматичним умовам, місцевості одягу, взуття, спальні принадлежності. Особливо необхідно створити запаси коштів на важкі, найсуворіші пори року. Насамперед, партизанів треба забезпечити зброєю, рівнозначною зброї ворога. Для цього її видобувають у ворога.

Партизани повинні мати все необхідне для ведення бою, раптових дій у найскладніших умовах, особливо при пересуваннях. Навіть вибухові речовини готуються до негайного використання у непередбачених ситуаціях. Важливе значення має навчання людей ефективного використання озброєння, техніки, вибухових речовин. Наскільки краще навчені люди володіти зброєю, вмінню правильно діяти в ситуації, настільки вони можуть розраховувати на успіх. За хорошої підготовки кожного партизана, партизанської групи загалом під час бою буде менше втрат, більше гарантій успішного проведення операції. Вчити людей треба за умов, наближених до бою. Ніхто з особового складу партизанської групи не має права самостійно залишати поле бою або не вико-

може здійснюватися і приховано в майстернях у містах і населених пунктах активістами, що підтримують рух.

Організація харчування. Партизани, які діють поза містами й населеними пунктами, позбавлені звичайних умов харчування, вони будуть змушені придбати продукти харчування або захоплювати їх у ворога. Для зберігання надлишків слід використовувати комори, печери та інші укриття. У разі потреби доведеться збирати продукти харчування серед власників млинів, магазинів і складів. При цьому в жодному разі неприпустимі тертя між людьми. Поводження з ними має бути таким, щоб вони добровільно допомагали партизанам. При організації харчування потрібно проявляти пильність, щоб не нагодувати людей недоброякісною їжею, що може підкинути ворог.

Тактика дій. Для успішних дій партизанська група повинна виробляти цілеспрямовані прості тактичні плани, щоб за їх реалізації можна було досягти значних успіхів. При плануванні операцій слід передбачати таку тактику дій:

1. При раптовому нападі супро-

зв'язок, у разі потреби (при зустрічі з супротивником) вони повинні надавати допомогу одне одному.

Організація відпочинку. Партизани діють (пересуваються) вночі, а вдень відпочивають. Для відпочинку й розташування вибирають приховані місця насамперед у горах і лісах. При цьому місця для відпочинку (стоянки) слід вибирати далеко від супротивника. При виборі місця відпочинку треба враховувати умови спостереження за підступами, щоб своєчасно виявити супротивника чи його розвідку.

Розташування групи має охоронятися з усіх боків. Для цього виставляються спостерігачі. Крім охорони призначається група негайної дії. У нічний час доцільно відпочинку кількох груп організувати в одному місці. Охорону розташування необхідно організувати виставленням парних вартових (спостерігачів) з відстанню між постами 50-100 метрів.

Заходам безпеки особлива увага має бути приділена при здійсненні відпочинку в денний час. Найбільш небезпечним для партизанів є повітряне спостереження ворога (з літаків і гелікоптерів), особливо на відкритій місцевості, що добре проглядається з повітря. Ніколи не можна залишатися на такій території дві ночі поспіль, адже можна бути поміченими ворогом. Ніколи місцем ночівлі не може бути місце, де гурт перебував вдень.

Група партизанів, розташована на відкритій місцевості, має виявляти найбільшу обережність і пильність. Командири мають заборонити бійцям вільно пересуватися й виходити за межі району. Для кожного партизана треба вибрати позицію у разі відбиття нападу супротивника. Під час атаки ворога кожен має швидко зайняти свою позицію і відбивати максимально використати місцеве населення.

3. На початку створення партизанських груп малими силами потрібно проводити напад на військовослужбовців і поліцейських, невеликі підрозділи армії та поліції, добувати зброю і збільшувати міць групи.

4. Для того, щоб зламати дух супротивника, його солдатів, потрібні постійні удари партизанів. При цьому можна використовувати й важку зброю.

5. Важка зброя (гармати, міномети, станкові кулемети) повинні використовуватися при нападі на важливі об'єкти, укріплені позиції ворога. Тут треба мати на увазі, що супротивник у цьому разі концентрує на невеликих ділянках великі сили і вогонь із важкої зброї може завдати йому великих втрат.

6. Треба побоюватися будь-яких зустрічей з ворогом, використовуючи зручний момент, відірватися від супротивника і зайняти зручні нові позиції для бою.

7. Ніколи на тривалий час не бути у дотуку до супротивника. Найбільше – на одну ніч. Партизани повинні непомітно для супротивника відійти і зайняти нову вигідну позицію або сховатися в прихованих місцях (схованках). Коли вороги вирішать, що партизани пішли, вони можуть знову зайняти свої старі позиції.

Пересування партизанів. Для здійснення бойових операцій, переміщення партизанських груп в інший район, переслідування партизани здійснюють марші. Марші потрібно проводити прискореним темпом. Особливо швидким має бути рух з метою відірватися від переважаючих сил супротивника і без втрат вийти в пункт (район), що забезпечує безпеку групі.

Маршрути руху керівник повинен визначити за картою (схемою) або скористатися провідником, який добре знає місцевість за маршрутом руху. Дуже важливо знати як основні дороги, так і стежки. Вибираючи маршрут, керівник зобов'язаний визначити найбільш вигідні та приховані шляхи руху, час, необхідний для переходу. При здійсненні маршруту попереду повинні діяти розвідники, з ними встановлюється зоровий зв'язок, на флангах і з тилу колона охороняється бійцями й тильними дозорами.

При наближенні до населеного пункту до нього прямує розвідка. Рух колони через населений пункт здійснюється лише після того, як розвідка подає сигнал. При зустрічі з супротивником розвідка подає умовні сигнали. Партизанська група має обійти населений пункт, використовуючи як провідників місцевих жителів. Але провідники не повинні знати, звідки і куди рухається група. Якщо марш одночасно здійснює кілька груп, між ними має бути встановлено

(Закінчення в наступному номері).

В організаціях УСВА

ПАМ'ЯТАЮТЬ ЗАГИБЛИХ ДЕСАНТНИКІВ

Делегація Шепетівської спілки ветеранів Афганістану на за-прошення побратимів-ізяславчан взяла участь у вшануванні пам'яті загиблих воїнів десантно-штурмових військ.

- ЦЬОГО ДНЯ ми вшануємо загиблих бойових побратимів, усіх, хто проходив службу у лавах повітряно-десантних, аеромобільних і десантно-штурмових військ. Воїни-десантники і в Афганістані, і в сучасній історії України під час виконання кожного завдання виявляли сміливість і жертвовність. Тож маємо зберігати цю пам'ять, передавати її наступним поколінням. Зробимо усе, щоб пам'ять про загиблих, про тих, хто віддав своє життя і здоров'я на ратному полі, ніколи не зникла. Вічна пам'ять і вічна слава героям, — зазначив голова Шепетівської СВВА Валерій Окорський.

Воїни-«афганці» на міському кладовищі в Ізяславі хвилиною мовчання вшанували пам'ять земляків-десантників і поклали квіти до могили загиблих. Зокрема, вони побували на могилі героїв Афганської війни Миколи Остапчука, Олега Онищука, Юрія Беленка, воїнів, які полягли під час захисту України від російського агресора.

НАБЛИЖАЄМО ПЕРЕМОГУ СПІЛЬНО

У селищі Переволоки з ініціативи Буцацької Спілки ветеранів Афганістану й за підтримки Тернопільської обласної організації УСВА відбувся благодійний турнір з футболу пам'яті воїнів, полеглих в Афганістані і під час російсько-української війни.

У ТУРНІРІ взяли участь команди з населених пунктів територіальної громади. Матчі пройшли у безкомпромісній запеклій боротьбі. Перемогли господарі поля, призерами стали команди з селища Старі Петликивці і Пилява. Міський голова В.Фреяк і заступник голови Буцацької спілки ветеранів Афганістану Б.Меньків вручили переможцям Кубок від обласної спілки, призерам – медалі, грамоти і цінні подарунки.

Під час перерви між матчами на стадіоні звучали патріотичні пісні у виконанні Христини і Дарини Горинь і Владислава Шульги.

Глядачі та місцеві жителі під час проведення турніру зібрали 12800 гривень благодійних внесків на потреби української армії. А.Ковдрин (ФОП «М'ясна колекція») приготував і доставив у селище м'ясні консерви, які оплатили односельчани, що перебувають за кордоном на заробітках, і все це, в тому числі, і маскувальні сітки, що плетуть школярі і місцеві жителі, найближчим часом волонтери доставлять на фронт. Спільними зусиллями наближаємо перемогу України.

Василь КОГУТ,
перший заступник голови
Тернопільської обласної організації УСВА.

МОДЖАХЕДІВ

стаття у пригоді всім нам

нувати розпорядження командира.

Керівництво. Вибір командирів (керівників) партизанських формувань має ґрунтуватися на досвіді, вмінні та знаннях людини, якій довіряється командувати формуванням. Під час дій (бою) всі члени групи повинні неухильно підкорятися командирі, виконувати всі його вказівки. Потрібно пам'ятати, що успіх одного члена групи – успіх усієї групи, а успіх кожною групи – це успіх руху. Командири мають піднімати дух людей на цій основі. Командир може бути озброєний військовими знаннями, бути тактиком, адже під час дій він повинен приймати правильні рішення, швидко орієнтуватися в обстановці, своєчасно отримувати необхідні дані. Неправильно поставив роботу, займатимешся маленькими незначними справами – принесеш шкоду великій справі. Навіть великі бажання, але не забезпечені всім необхідним, також зменшують успіх, а це дуже небезпечно.

Матеріальне забезпечення. Кожен боєць партизанської групи має бути забезпечений усім необхідним: обмундируванням, взуттям, озброєнням, спорядженням, продуктами харчування. Про це слід завжди пам'ятати командирам партизанських груп. Особлива увага має бути приділена забезпеченню теплим одягом, ковдрами, особливо при дії в горах. Усе це потрібно заготувати заздалегідь. Шляхи здобуття матеріальних коштів:

1. Вилучення (захоплення) у ворога та його прихильників.

2. Допомога прихильників руху серед міського населення (купців, торговців, службовців).

3. Закупівля у торговців (у міру можливості).

4. Зброю та боеприпаси видобувати в бою нападом на склади у ворога або організацією розкрадання з різних місць його зберігання.

5. Озброюватися можна і за рахунок наявної у населення зброї, відбирати її у тих, хто не бере участі в партизанській боротьбі. Зброя має бути легка, автоматична або напівавтоматична, а також важка (кулемети, гранатомети тощо). На початку створення груп можна використовувати мисливську зброю.

6. Вибухові речовини (ВР) слід видобувати без бою, в районі проведення гірничо-будівельних робіт, на вугільних шахтах, де вони використовуються. Зберігати ВР треба в сухому темному місці, на землі не вкладаючи, а робити підстил із сухих дерев. Повітря в місці зберігання ВР має циркулювати. Особливо обережно треба поводитися під час зберігання підрипників. ВР можна доставити і з місць їхнього виробництва. Найбільш підходящими будуть міни вагою 3-4 кг. Потрібно використовувати фугаси і навіть авіаційні бомби вагою до 250 кг. Виплавлену з них вибухівку закладати в залізний або скляний посуд із вставленим підрипником, це буде хороша бомба.

Організація ремонту. Для організації ремонту озброєння і техніки мають бути підібрані відповідні приміщення. Ремонт

тивника на великій території передбачати відступ групи з організацією засідок і завданням ударів по супротивнику.

2. Проводити масовані удари по супротивнику значними силами кількох груп з різних напрямків, що дозволить опанувати великі адміністративні центри ворога. При цьому доцільно максимально використати місцеве населення.

3. На початку створення партизанських груп малими силами потрібно проводити напад на військовослужбовців і поліцейських, невеликі підрозділи армії та поліції, добувати зброю і збільшувати міць групи.

4. Для того, щоб зламати дух супротивника, його солдатів, потрібні постійні удари партизанів. При цьому можна використовувати й важку зброю.

5. Важка зброя (гармати, міномети, станкові кулемети) повинні використовуватися при нападі на важливі об'єкти, укріплені позиції ворога. Тут треба мати на увазі, що супротивник у цьому разі концентрує на невеликих ділянках великі сили і вогонь із важкої зброї може завдати йому великих втрат.

6. Треба побоюватися будь-яких зустрічей з ворогом, використовуючи зручний момент, відірватися від супротивника і зайняти зручні нові позиції для бою.

7. Ніколи на тривалий час не бути у дотуку до супротивника. Найбільше – на одну ніч. Партизани повинні непомітно для супротивника відійти і зайняти нову вигідну позицію або сховатися в прихованих місцях (схованках). Коли вороги вирішать, що партизани пішли, вони можуть знову зайняти свої старі позиції.

Пересування партизанів. Для здійснення бойових операцій, переміщення партизанських груп в інший район, переслідування партизани здійснюють марші. Марші потрібно проводити прискореним темпом. Особливо швидким має бути рух з метою відірватися від переважаючих сил супротивника і без втрат вийти в пункт (район), що забезпечує безпеку групі.

Маршрути руху керівник повинен визначити за картою (схемою) або скористатися провідником, який добре знає місцевість за маршрутом руху. Дуже важливо знати як основні дороги, так і стежки. Вибираючи маршрут, керівник зобов'язаний визначити найбільш вигідні та приховані шляхи руху, час, необхідний для переходу. При здійсненні маршруту попереду повинні діяти розвідники, з ними встановлюється зоровий зв'язок, на флангах і з тилу колона охороняється бійцями й тильними дозорами.

При наближенні до населеного пункту до нього прямує розвідка. Рух колони через населений пункт здійснюється лише після того, як розвідка подає сигнал. При зустрічі з супротивником розвідка подає умовні сигнали. Партизанська група має обійти населений пункт, використовуючи як провідників місцевих жителів. Але провідники не повинні знати, звідки і куди рухається група. Якщо марш одночасно здійснює кілька груп, між ними має бути встановлено

Звичайний рашизм

покривати київський режим вони не збиралися, а отже, стали незручними свідками та виконавцями кривавих наказів, розголоси яких українська влада намагається не допустити будь-якими засобами – навіть ракетними ударами по своїх...»

Бучанська трагедія

Після відходу російських окупаційних військ із Бучі наприкінці березня з'явилися докази численних звірств, що супроводжувалися викраденнями, тортурами,

російської окупації було вбито 1137 осіб.

• **кремлівська брехня:** «Кремльська правда», 3 квітня: «Україна розганяє новий «злочин проти людства». Зайшовши до міст Київської області, які в рамках перегрупування залишили російські війська, націоналісти з тербатів раптом виявили вулиці, завалені цивільними трупами...»

Я був у містах, подібних до Бучі, в Київській області. І під Бучею був. Я бачив, як змінювалося ставлення місцевих до російських військових. Спочатку їх

Розстріл залізничного вокзалу в Краматорську

61 людина загинула (серед них п'ятеро дітей), 114 – дістали поранення внаслідок обстрілу російськими військами вокзалу в Краматорську на Донеччині 8 квітня.

«Під час ракетного удару на вокзалі перебували тисячі людей, адже відбувається евакуація жителів Донеччини до більш безпечних областей України. Рашисти добре знали, куди цілять і чого хочуть: вони хочуть взяти у заручники якомога більше мирних людей, хочуть знищити все українське», – написав голова Донецької ОВА Павло Кириленко у своєму Telegram-каналі.

• **кремлівська брехня:** сайт «360», 15 квітня: «... фактивці міноборони рф проаналізували радіус поразки та положення хвоста ракети «Точка-У» в Краматорську. Їхне дослідження підтвердило, що запустили її з підконтрольної ЗСУ території. Щобільше, «Точка-У» перебуває на озброєнні лише в українських військових.»

Офіційний представник Народної міліції ДНР Едуард Басурін пояснив, що українська влада заздалегідь планувала цю провокацію: за кілька днів вони оголосили евакуацію, а потім спеціально вдарили по вокзалу, щоб вкотре звинуватити Росію та надати іноземній пресі страшні кадри на підтвердження».

Масове вбивство полонених українських військових в Оленівці

29 липня війська рф обстріляли виправну установу в Оленівці на Донеччині, де утримували українських полонених. За інформацією рашистських пропагандистів там загинуло 53 захисники Маріуполя. Під час брифінгу у Медіацентрі Україна-Українформ заступник міністра оборони Ганна Маляр заявила, що повної інформації щодо загиблих у колонії немає. За її словами, країна-агресор не дає доступу до цієї інформації попри звернення України до міжнародних організацій, які могли б у цій ситуації допомогти.

Генштаб ЗСУ повідомив, що «російські окупанти у такий спосіб переслідували свої злочинні цілі – звинуватити Україну у скоєнні «воєнних злочинів», а також приховати тортури над полоненими і розстріли, які здійснили там за наказами окупаційної адміністрації та командування ЗС РФ на тимчасово окупованій території Донецької області».

• **кремлівська брехня:** міжнародний російськомовний телеканал RTVI, 30 липня: «У результаті навмисного ракетного удару 29 липня з американської системи залпового вогню «Хаймарс» по слідчому ізолятору в районі населеного пункту Оленівка київським режимом вбито і покалічено велику частину з 193 військовополонених українців, які перебували там», – заявив у суботу офіційний представник міноборони генерал-лейтенант Ігор Конашенков.

Спікер держдуми В'ячеслав Володін звинуватив у завданні удару по Оленівці особисто Президента України Зеленського, а також Вашингтон: «Зроблено це з однією метою: не допустити нового Нюрнберзького процесу, де полонені нацисти-азовці стали б давати свідчення. Вашингтон і Київ прибирають свідків своїх злочинів проти людства, щоб громадяни європейських держав і США не відвернулися від них, а постачання зброї та боєприпасів тривало й надалі».

(Закінчення в наступному номері).

ЗЛОЧИН І БРЕХНЯ КРИВАВОЇ КРЕМЛІВСЬКОЇ КЛІКИ

У минулому номері ми згадали десять найжахливіших злочинів рашистів під час широкомасштабної війни на території нашої держави. Сьогодні спробуємо подивитися на звірячі злодіяння орків з точки зору брехливої російської пропаганди.

ЖАХЛИВА СТАТИСТИКА

• В Україні в результаті широкомасштабної війни, безпричинно розв'язаної росією, за неповними підрахунками Управління Верховного комісара ООН з прав людини станом на 7 серпня постраждало 12867 цивільних, зокрема 5401 людина загинула (2081 чоловік, 1420 жінок, 147 дівчат і 169 хлопчиків, а також 39 дітей і 1545 дорослих, стаття яких поки невідома), 7466 – загинуло.

• 3182 дитини в Україні залишилися без батьків від початку війни. Про це повідомив заступник директора департаменту захисту прав дітей Національної соціальної служби Володимир Вовк. У 541 дитини загинули батьки чи з ними немає зв'язку.

резонансних із них. А також розповів, якими «аргументами» й відвертою брехнею людиноподібна юрба імперії суцільного зла себе виправдовує...

Знищення Маріуполя

До широкомасштабного вторгнення у Маріуполі проживало близько 500 тис. осіб, 50% міста спалено, 90% критичної інфраструктури зруйновано. У місті залишилося 120–130 тис. осіб, половина з яких – пенсіонери. За різними оцінками, під час боїв за місто загинуло до 25 тис. мирних жителів. Зокрема, за даними AssociatedPress від прямого влучання надпотужної авіаційної бомби у будівлю міського драматичного театру 16 березня загинуло 600 людей.

У своєму Telegram-каналі радник мера Маріуполя Петро Андрющенко написав: «... окупанти терміново поновили ексгумацію... З кожного подвір'я 10-15 могил. Одразу на Старий Крим в братську могилу. Без попередньої спроби ідентифікації... Навіть через місяці реальний розмах трагедії Маріуполя вражає, а реальну кількість загиблих страшно уявити».

• **кремлівська брехня:** «Перший канал» росії, 7 серпня: «Незадовго до трагедії в Оленівці на території колонії побувала знімальна група Марини Кім. Їй вдалося поговорити з тими, хто багато років тероризував мешканців Маріуполя, а згодом переховувався на «Азовсталі». І говорили вони охоче – що ще раз доводить, що тримати язика за зубами та

згвалтуваннями, зокрема дітей, і мародерством.

Огляд понівечених тіл убитих чоловіків, жінок і дітей, котрих знайшли в підвалах, виявив сліди катувань: відрізани вуха й вирвані зуби. Основним способом убивства був розстріл у потилицю. Трупи інших убитих мирних жителів залишили на дорозі.

Telegram-канал Бучанської міської ради повідомив, що знайдено 458 тіл людей, котрі загинули від початку широкомасштабного російського вторгнення. «Офіційна статистика на 8 серпня по Бучанській громаді наразі така – 458 тіл знайдено (366 чоловіків, 86 жінок, п'ятеро невідомих, один мішок із частинами тіл, які неможливо пізнати як тіло). З них вбиті – 419 осіб», – йдеться в повідомленні.

За даними Національної поліції України, всього у Бучанському районі за майже місяць

боялися – результат поглибленого промивання мозку по ТБ. Потім ставлення було насторожене, коли перемагала цікавість, і люди вилазили з підвалів. Потім – ділове: місцеві налагодували натуральний обмін із військовими. Ми, наприклад, міняли бензин для генератора на молоко та сир. Причому молочку ми не вимагали, віддаючи паливо безоплатно. Але сусіди вважали за свій обов'язок «відплатити». Військові віддавали сухпайки, привозили ліки... І якщо вони змушували когось спуститися до підвалу, то тільки заради їхньої ж безпеки...»

Правда полягає в тому, що Бучу російські війська в рамках перегрупування залишили за кілька днів до того, як було виявлено «жертви окупації». ВСУ не одразу це усвідомили й ще майже три доби накривали місто артилерією, під яку цілком могли потрапити й цивільні».

НЕЙМОВІРНО, якими наївними ми були на початку широкомасштабного вторгнення російських військ на територію України!.. Коли вранці 24 лютого ми почули перші вибухи, навіть попри цинічну окупацію Криму та окремих районів Донбасу, мімікровану під «волевиявлення місцевого населення», не вірилося, що несамовитий ватажок сусідньої країни наважиться розпочати у центрі Європи справжню широкомасштабну війну.

Однак, тоді багатьох із нас більше збентежило інше. Була неспромога зрозуміти, навіщо, декларуючи «денацифікацію», «демилітаризацію», «звільнення українського народу», спрямувати свої ракетні удари, авіаційні налети, залпи ворожої артилерії та танків на цивільні об'єкти: міські багатоповерхівки, приватні оселі, школи, лікарні, дитячі садочки?

Ні як не виходило доміркуватися, чому «визволителі», зовнішньо схожі на людей, вчиняють так не по-людськи: безпідставно вбивають, по-звірячому гвалтують, жорстоко катують навіть немірних стареньких і безпорадних дітей?

Тоді, здавалося, слід лише зателефонувати своїм родичам чи знайомим у росію, розмістити пост у соціальних мережах, розповісти їм про увесь цей жах і сотні тисяч шокованих і обурених російських громадян, які вийдуть на площі та вулиці міст, знесуть свою злочинну владу.

Та не так сталося, як гадалося. Ані плачі українських родичів, ані звернення до своїх колег і прихильників українських зірок естради й спорту, блогерів, тітокерів не розтопили серця великодушних і скрепних росіян. Натомість ми почули: «ви все не так розумієте», «это все неправда», «не все так однозначно», «никакой войны нет, мы вас освобождаем».

Деякі з них і взагалі заявили: «для денацифікації необхідно уничтожить два миллиона украинцев» (Олексій Журавльов, депутат Держдуми); «прошу тебя, как можно скорее убивай украинцев и приезжай домой» (Елизавета Бабаева, школярка, сестра окупанта); «я бы им (українським дітям. – Авт.) наркотики вколола бы... и смотрела бы им в глаза – здыхайте, мучайтесь, я б им пистьки тоже резала... звезды на спинах вырезала и вообще по уху каждый день отрезала бы» (Юлія Колицова, експрацівниця дитячої клінічної лікарні, дружина окупанта).

Воєнні злочини не мають строків давності, ми впевнені, що і найвищі керівники країни-терориста у дорогих костюмах, і рядові нелюди у закривавленій формі російських воєнків не відвертано відповідатимуть у міжнародному трибуналі. Можливо, якась частина зомбованого російського народу наразі розплещить очі від пропагандистського гіпнозу й зможе покаятися за свою підтримку злодіянь кремлівської кліки.

Усвідомлюючи, що смерть навіть однієї людини – непоправна втрата й горе, кореспондент АрміяInform Володимир Поліщук все ж спробував з сотень тисяч воєнних злочинів рашистів скласти список най-

Близько 500 поранених бійців на день, з них понад половина – з травмами кінцівок. Під час активної фази війни понад тисяча поранень уже закінчилися для українців вимушеними ампутаціями, інвалідністю, фантомними болями. Яким чином і де люди, які втратили руки чи ноги внаслідок війни, можуть пройти реабілітацію та протезування? Дізнався «СтопКор».

ЩОДНЯ НА ФРОНТІ гинуть 60-100 українських бійців, а ще пів тисячі – зазнають поранення різного ступеню тяжкості. Таку гірку статистику озвучив Президент Володимир Зеленський.

За даними Генштабу ЗСУ, до 60% від усіх фронтних травм становлять

іншим збройним нападам під час військової агресії РФ проти України на підставі висновків лікарсько-консультативних комісій закладів охорони здоров'я чи рішень військово-лікарських комісій, незалежно від встановлення інвалідності.

протезів, які виконують суто косметологічну функцію, стартує від 18 тисяч грн. Ціна якісних протезів, які дозволяють виконувати понад 30 рухів кінцівкою, становить до 1 млн грн. При цьому в Україні виробляються переважно косметологічні протези.

ЯК ОТРИМАТИ БЕЗКОШТОВНИЙ ПРОТЕЗ ЗА КОРДОНОМ?

Для розгляду питання протезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, за кордоном, учасник бойових дій або

вання закордонному підприємству, що здійснюватиме протезування.

Держава гарантує бійцям і постраждалим від війни безкоштовне протезування.

Як зазначає уповноважений Президента України з питань реабілітації учасників бойових дій Вадим Свириденко, рішення щодо протезування за кордоном тієї чи іншої групи постраждалих українських бійців ухвалюється на державному рівні. Для цього при Центральному шпиталі діє спеціальна комісія, до складу якої входять представники МОЗ та Мінсоцполітики. Комісія визначає можливість відправлення пацієнтів до

ним і проводять ампутації. На місцях продовжують працювати протезисти. У тих регіонах, де це можливо, протезні майстерні не лише функціонують у штатному режимі, а й постійно удосконалюють свою роботу, проводяться курси перекваліфікації, в Україну заходять нові технології протезування», – коментує Вадим Свириденко.

Про старт нового проекту з безкоштовного протезування дітей, які постраждали від військової агресії РФ, оголосили на початку червня на Закарпатті. Ініціатива «Рухайся. Живи» покликана об'єднати найкращих вітчизняних і закордонних фахівців, щоб забезпечити дітей безкоштовними якісними протезами і реабілітацією. Для цього на першому етапі планується приймати в Ужгороді дітей, які потребують протезування, надавати їм допомогу й відправляти за кордон. А згодом – облаштувати власну біопротезну лабораторію та операційну.

ДЕ І ЯК МОЖНА ОТРИМАТИ БЕЗКОШТОВНУ ДОПОМОГУ ЗА КОРДОНОМ?

На початку червня компанія «Esper Biopics» (має штаб-квартиру в Нью-Йорку, офіси – у Львові та Берліні), відома як виробник біонічних протезів рук на основі технологій штучного інтелекту, оголосила, що збирає список українців, які потребують протезів.

Кожен українець, який втратив кінцівку під час війни і зацікавлений в отриманні сучасного протезу, може заповнити спецформу на сайті компанії.

Наприкінці травня завдяки волонтерам і небайдужим американським медикам було також запущено проект «Prosthetics for Ukrainians» з безкоштовної допомоги людям, які втратили кінцівки під час війни. Протезування відбуватиметься у клініці «Limb Lab» у штаті Мінесота, США. «У цей складний час для України ми хочемо зробити свій внесок у допомогу постраждалим від війни», – зазначає головний лікар клініки Яків Градирин. Для того, аби взяти участь у програмі, необхідно заповнити заявку на сторінці проекту.

В ефірі загальнонаціонального телемарафону очільниця Міністерства у справах ветеранів України Юлія Лапуніна повідомила, що тривають переговори щодо протезування поранених на війні українських військових у закордонних медзакладах.

Повідомляється, що загалом, завдяки механізму солідарності, що створений в рамках Європейського механізму цивільного захисту, з початку повномасштабної війни лікарні у 13 країнах ЄС прийняли у себе пацієнтів з України, що потребують термінової медичної допомоги або тривалого лікування і догляду.

«Вкрай важливо надати постраждалим, які втратили на війні кінцівки, не лише кваліфіковану медичну, а й психологічну допомогу, – наголошує Вадим Свириденко. – З ними потрібно розмовляти, дивитись їм у вічі. Багато бійців після ампутації перебувають у пригніченому стані, вони не хочуть підійматись з лікарняного ліжка, не знають як жити завтра. Слід допомогти їм зрозуміти: у житті немає нічого неможливого. Я маю багато прикладів, коли хлопці й дівчата без ніг займаються спортом, одружуються, заводять родини. Наша головна задача – повернути їх до нормального, повноцінного життя».

Надія РОГАЛЬСЬКА.

Безкоштовне протезування кінцівок: ДЕ І ЯК ЦЕ МОЖНА ЗРОБИТИ

сама поранення кінцівок. Відтак за шість місяців активних бойових дій кількість ампутацій та потреби у протезах серед захисників вимірюються тисячами. І це – не рахуючи цивільних, які теж масово потерпають від мінно-вибухових та осколкових травм, іноді – ускладнених неможливістю вчасно отримати належну медичну допомогу.

«Станом на 24 лютого 2022 року було зафіксовано близько 500 учасників бойових дій з різними ступенями ампутацій кінцівок, у тому числі з подвійними ампутаціями, які потребували протезування. Кількість таких поранень серед військовослужбовців зростає з року в рік. Після 24 лютого точної статистики наразі немає, але можна сказати, що загальна чисельність таких пацієнтів збільшилась. Це – не тільки військові, а й мирні мешканці», – розповів уповноважений Президента України з питань реабілітації учасників бойових дій, військовий фельдшер інвалід війни Вадим Свириденко (**на знімку**).

Це підтверджує й голова парламентського комітету з питань здоров'я Михайло Радущкий. За його словами, обов'язок держави – «повернути всім постраждалим, наскільки це можливо, повноцінне життя: забезпечити реабілітацію та якісне протезування».

БЕЗКОШТОВНЕ ПРОТЕЗУВАННЯ: ХТО МАЄ ПРАВО?

Відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», право на безкоштовне протезування у державних закладах охорони здоров'я мають учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, а також члени сімей загиблих. Для цього необхідно мати посвідчення учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни.

При цьому протезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, ветеранів та учасників бойових дій, відповідно до Постанови КМУ від 1 жовтня 2014 року № 518, є першочерговим, незалежно від встановлення інвалідності на підставі рішень військово-лікарських комісій.

Зокрема, цим порядком було передбачено: безкоштовне забезпечення учасників АТО протезуванням, включаючи витрати на проїзд, проживання, харчування, оплату витрат на заміну та післягарантійний ремонт протезного виробу, а також безплатне забезпечення лікувально-тренувальним протезом у разі необхідності. Максимально допустима сума грошової допомоги була встановлена у розмірі 150 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (у 2020 році – збільшено до 200 прожиткових мінімумів).

Однак старт повномасштабної війни 2022 року кардинально змінив реалії. Якщо, наприклад, у 2017 році на протезування і медичну реабілітацію інвалідів – учасників АТО державою виділялося близько 43 млн грн (і цього, в принципі, було більш-менш достатньо), то зараз кількість ампутацій зростає у рази – і не лише у військових, але й серед мирного населення.

Відтак 12 квітня 2022 року Кабінет Міністрів України вніс зміни до попередніх постанов. Відтепер безкоштовно отримати допоміжні засоби реабілітації мають право всі особи, які зазнали поранення, контузії, каліцтва або захворювання, перебуваючи безпосередньо в районах проведення бойових дій або в районах, що піддавалися бомбардуванням, авіаударам та

Протезування й реабілітації потребують понад тисяча військових і цивільних, які втратили кінцівки внаслідок війни

ЯК ОТРИМАТИ БЕЗКОШТОВНИЙ ПРОТЕЗ В УКРАЇНІ?

Процедура отримання протезно-ортопедичних виробів вітчизняного виробництва в Україні за бюджетні кошти включає наступні етапи:

- звернення до виробника протезно-ортопедичних виробів за консультацією і призначенням рекомендованого засобу;
- оформлення в лікувальному закладі за місцем проживання направлення на придбання ортопедичних виробів згідно з державною програмою протезування суглобів;
- звернення в Управління соціального захисту населення за місцем реєстрації чи проживання для встановлення групи інвалідності та розробки індивідуальної програми розвитку (ІПР);
- звернення до виробника за наданням послуги з виготовлення протезних виробів.

Для цього необхідно мати відповідний пакет документів: ксерокопію паспорту (для дітей до 14 років – свідоцтва про народження); копію довідки МСЕК; оригінал направлення зі служби УСЗН; ксерокопію ІПР для дорослих (для дітей, що потребують протез – копію ЛПК).

Зауважимо, в Україні працюють кілька підприємств, які розробляють і виготовляють протези. Зокрема, Київське казенне протезно-ортопедичне підприємство, ТОВ «Всеукраїнський центр реабілітації та протезування «Здоров'я», львівське підприємство «Орто-Крок», проект «Techpro», створений у співпраці з факультетом Біомедичної інженерії НТУУ «КПІ ім. Сікорського» тощо.

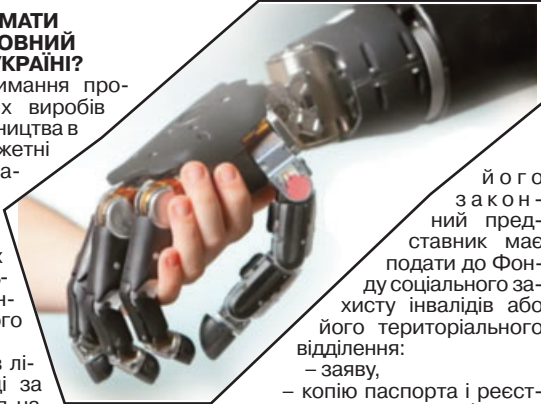
За даними співзасновниці благодійного проекту «Рухайся. Живи» Тетяни Климко, вартість найдешевших

його законний представник має подати до Фонду соціального захисту інвалідів або його територіального відділення:

- заяву,
- копію паспорта і реєстраційного номера облікової картки платника податків,
- рішення ВЛК або висновок ЛК про потребу в протезуванні чи ортезуванні,
- довідку з місця роботи (служби),
- витяг з історії хвороби, фото- і відеоматеріали про стан кукси та наявний об'єм рухів,
- витяг з наказу командира військової частини або довідку про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва).

Фонд протягом 25 робочих днів з дати отримання документів опрацює питання протезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, проводить пошук відповідної технології виготовлення, яка відсутня в Україні, закордонних надавачів спецдопомоги і з'ясує з такими надавачами питання щодо конструкції та комплектації виробу.

У разі перевищення встановлених розмірів грошової допомоги учасник бойових дій або його законний представник може здійснити доплату різниці за рахунок власних коштів або інших не заборонених законодавством джерел шляхом перерахування відповідних коштів на спецрахунок, відкритий у Казначействі, для їх подальшого перераху-

його законний представник має подати до Фонду соціального захисту інвалідів або його територіального відділення:

- заяву,
- копію паспорта і реєстраційного номера облікової картки платника податків,
- рішення ВЛК або висновок ЛК про потребу в протезуванні чи ортезуванні,
- довідку з місця роботи (служби),
- витяг з історії хвороби, фото- і відеоматеріали про стан кукси та наявний об'єм рухів,
- витяг з наказу командира військової частини або довідку про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва).

Фонд протягом 25 робочих днів з дати отримання документів опрацює питання протезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, проводить пошук відповідної технології виготовлення, яка відсутня в Україні, закордонних надавачів спецдопомоги і з'ясує з такими надавачами питання щодо конструкції та комплектації виробу.

У разі перевищення встановлених розмірів грошової допомоги учасник бойових дій або його законний представник може здійснити доплату різниці за рахунок власних коштів або інших не заборонених законодавством джерел шляхом перерахування відповідних коштів на спецрахунок, відкритий у Казначействі, для їх подальшого перераху-

НІМЕЧЧИНА ДОПОМОЖЕ УКРАЇНІ У ВИРОБНИЦТВІ ПРОТЕЗІВ

Уряд Німеччини підтримує створення та роботу в Україні контейнерних цехів для виготовлення протезів компанії «Otto Bock».

ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВА німецького МОЗ через Федеральну асоціацію лікарів до України приїдуть допомагати 200 хірургів і лікарів швидкої допомоги. Також лікарня швидкої допомоги Берліна проводить навчання українських медиків з лікування опікових ран.

Також, як інформує німецький МОЗ, німецький інститут імені Роберта Коха у співпраці з «Charite» підключить кілька додаткових лікарень в Україні до телемедичних консультацій для лікування пацієнтів із серйозними травмами.

Зазначається, що на запрошення міністра охорони здоров'я Віктора Ляшка Україну відвідав федеральний міністр охорони здоров'я ФРН Карл Лаутербах, який у Львові взяв участь у донорській конференції зі створення реабілітаційного центру для інвалідів війни та відвідав кілька госпіталів. Згідно з повідомленням німецького МОЗ, мета візиту – «підтримка України у створенні травматологічних центрів, забезпеченні протезами й розміщенні німецьких лікарів в Україні».

«Діти наступають на міни, втрачають кінцівки. Ведуться обстріли житлових будинків, важкі поранення отримують мирні жителі, в тому числі діти. А іноді кілька разів за день російські збройні сили бомблять медичні заклади в Україні. Гуманітарні наслідки цієї варварської загарбницької війни проти народу України не можна виміряти. Тому Німеччина надає адресну медичну допомогу багатьом людям, які отримали сильні опіки, втратили ноги чи руки і потребують важливих ліків. Україна потребує гуманітарної допомоги, як і нашої військової підтримки», – заявив Карл Лаутербах.

У зв'язку з актуальністю безоплатного протезування консультанти VETERAN HUB створили спеціальну інструкцію для військовослужбовців, ветеранів і всіх, хто потребує протезування в Україні.

Якщо у вас є питання щодо отримання протезів, звертайтеся до юристів цієї організації за телефоном: 067-348-28-68.

ПЕРЕДПЛАТА-2022

Побратиме, це наша з тобою газета!

Газету Української Спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів) «ТРЕТІЙ ТОСТ», де друкуються законодавчі матеріали з питань соціального захисту сімей загиблих військовослужбовців, інвалідів війни, учасників бойових дій, юридичні консультації, матеріали про життя і роботу організацій УСВА (територіальних, місцевих, районних), спогади, проза і поезія, можна передплатити за Каталогом видань України «Преса поштою»:

- на сайті ДП «Преса» www.presa.ua,
- на сайті АТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua,
- у відділеннях поштового зв'язку,
- в операційних залах поштамтів,
- у пунктах приймання передплати.

Оформити передплату з поточних місяців також завжди можна до 16 числа (включно) кожного місяця, що передє передплатному.

Мінімальний передплатний період – один місяць.

Наш індекс – 30224.

Вартість передплати з урахуванням приймання передплати і доставки складає:

на місяць – 14 грн, на три місяці – 37 грн,
на шість місяців – 68 грн, на рік – 130 грн.

Підтримуйте газету воїнів-інтернаціоналістів «Третій тост» своєчасною передплатою.

ПРЕС-СЛУЖБА УСВА.

Це цікаво

ЧОТИРИ РЕЧІ, ЯКІ ПОКИ ЩО НЕ В ЗМОЗІ ПОЯСНИТИ НАУКА

Можливо, рано чи пізно ці загадки будуть розгадані

Вчені досі не можуть пояснити безліч явищ. Наприклад, чому люди позіхають або чому горбаті кити стали соціальними ссавцями. Про чотири загадки, які не може пояснити наука, пише Рамблер.

Позіхання та його ланцюгова реакція

Вчені припускають, що позіхання – це терморегуляторна поведінка, що охолоджує мозок, але його справжня функція досі не встановлена. Ба більше, не ясно, чому позіхання однієї людини чи тварини провокує цю дію в іншій.

У дослідженні 2005 року, опублікованому в Cognitive Brain Research, сказано, що коли бачимо того, хто позіхає, у нас активуються нейрони, що відповідають за емпатію та соціальні навички.

Загадковий кратер у Сибіру

Місцеві жителі називають загадковий сибірський кратер «Гніздо вогняного орла» і вважають, що цей район пов'язаний зі смертю. Древа на ньому не ростуть, а тварини близько не підходять. Кратер було уперше зареєстровано у 1949 році, але його вік становить близько 500 років.

Звідки він узявся і як – не ясно. Вчені думають і про ядерні вибухи і навіть про падіння уламка Тунгуського метеориту, але найчастіше люди науки схильються до теорії про прорив газів із глибин Землі.

Горбаті кити, що прагнуть спілкування

Горбаті кити, які ніколи не утворюють групи довше ніж на кілька годин, останні кілька років почали годуватися зграями від 20 до 200 особин біля узбережжя Південної Африки.

Вчені не розуміють, із чим пов'язана така зміна. Полювання на китів скоротило їхню кількість приблизно на 90 відсотків, і можливо з цієї причини кити утворюють групи.

Ефект Мпемби

Це дивно, але гаряча вода замерзає швидше, ніж холодна, тому ковзанки заливають гарячою водою. У фізиці цей феномен називається «ефектом Мпемби». 1963 року школяр із Танганьїки запитав вчителя з фізики, чому розігріта рідина замерзає швидше, ніж холодна. Але педагог не відповів, сказавши, що «це не всесвітня фізика, а фізика Мпемби».

Коли хлопець виріс, він поставив це запитання англійському фізику Денісу Осборну. Це призвело до ряду дослідів, а 1969 року було опубліковано статтю в журналі Physics Education, де цей феномен і був названий «ефектом Мпемби». Однак знайти розгадку цього явища так і не вдалося.

Нелегкі часи нині переживає Україна, значна частина населення стала біженцями. Хтось поїхав за кордон, дехто перебрався у більш безпечні регіони країни, одним з яких є Шепетівка.

БАГАТО ПРИЇДЖИХ і в переважній більшості вихідці з Шепетівщини – парафіяни храму святих мучениць Віри, Надії, Любові та їх матері Софії Української Православної Церкви, а їхні діти стали учнями недільної школи. До школи ходять також діти-сироти. Роботу з молоддю проводить голова молодіжного відділу протоієрей Федір Вересюк.

У літній час відділ організує відпочинок для дітей і дорослих. Ось і недавно за підтримки настоятеля храму, воїна-«афганця» протоієрея Анатолія Вересюка організували поїздку до мальовничих «Голубих озер», що на Славутчині.

Відпочинок поєднали з навчанням поведінки під час воєнного стану. Влаштували вік-

торини із православної тематики, активні рухливі ігри з м'ячем, купання в озері під наглядом дорослих і вчителів недільної школи.

Практичний психолог і психотерапевт із досвідом роботи з дітьми і сім'ями Ольга Чаттопадхай провела цікаві психологічні тренінги для дорослих, а для

Пам'ять

ВІДДАВ ЖИТТЯ ЗАРАДИ ТОВАРИШІВ

Нині Михайлові Івановичу Франчуку виповнилося 65 років, але не судилося йому святкувати цей ювілей... Він загинув у свій день народження 19-річним у далекому Афганістані, з честю виконавши свій солдатський обов'язок.

З МАЛИХ ЛІТ Михайло був привчений до важкої селянської праці. І в домашньому господарстві з братами допомагав батькам, а коли наставала гаряча пора жнив, одним із перших просився на роботу в колгосп, був помічником у комбайнерів. Старші механізатори завжди говорили: «З цього хлопця буде толк».

Улюблене поле, на якому любив працювати хлопець, починалося від дороги, що веде до Полонного. У народі це поле називають Франчуковим. Кожного року, по закінченні жнив, господарства, які його обробляють, діляться з сім'єю героя частинкою врожаю.

Члени Шепетівської спілки ветеранів Афганістану 27 липня згадують відважного воїна, який віддав життя заради порятунку своїх товаришів, котрих душ-

мани оточили у гірській ущелині. За цей подвиг Михайла Франчука посмертно нагороджено орденом Червоної Зірки.

До гостей приєдналися працівники Судилківської ТГ і староста села Жолудок. У місцевому храмі Покрови Пресвятої Богородиці отець Петро відслужив молебень за Михайлом та усіма воїнами, які загинули, захищаючи свою Батьківщину – Україну.

На могилі воїна та його матері – Ганни Трохимівни поклали квіти. Від Шепетівської спілкиветеранів Афганістану родині Михайла вручили матеріальну допомогу, а від Судилківської ТГ – продуктивний набір.

Володимир ПИПІЧ, член Шепетівської СВА, учасник бойових дій в Афганістані.

ГЕРОЇЧНО ЗАГИНУВ У БОЮ

Ветерани-«афганці» Тереволі відвідали в селі Богатківці могилу полеглого 37 років тому в Афганістані Василя Пронишина. Василь Богданович героїчно загинув під час проведення бойової операції 7 липня 1985 року. За мужність і відвагу посмертно нагороджений орденом Червоної Зірки.

НА МІСЦЕВОМУ кладовищі ветерани-«афганці» спільною молитвою, запаленням лампадки та покладанням квітів до могили вшанували пам'ять бойового побратима, а також відвідали місцеву школу, де поклали квіти до меморіальної дошки.

Василь КОГУТ, перший заступник голови Тернопільської обласної організації УСВА.

Дозвілля

ВІДПОЧИНОК БІЛЯ БЛАКИТНОГО ОЗЕРА

дітей – конкурси на кращий командний малюнок на тему «Хто така щаслива дитина?» і «Відгадай загадку». За правильні відповіді учасники отримали спеціальні призи.

А загалом переможців і переможених не було, усі діти отримали від організаторів подарунки, які будуть використані під

час наступного навчального року.

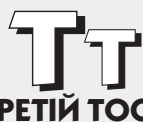
Відпочинок і розваги – це добре, але потрібно також, як кажуть, і «підкріпитись». Отож члени Шепетівської спілки ветеранів Афганістану Віктор Метельський, Валерій Лук'ячук і Василь Харченко приготували для учасників справжню солдатську кашу і смачну юшку. Страви так сподобались усім, що

не залишилося жодної крихти – з'їли усе!

А який же обід без десерту? Настоятель храму Анатолій Вересюк почастував присутніх смачним морозивом. Відбулася подячна молитва.

Втомлені, але щасливі учасники походу поверталися додому. Вони щиро дякували усім організаторам.

Володимир ПИПІЧ.

Свідцтво про реєстрацію
КВ 839 від 18.07.1994 р.

Газета заснована у липні 1991 року

ЗАСНОВНИК: УКРАЇНЬСЬКА СПІЛКА ВЕТЕРАНІВ АФГАНІСТАНУ (ВОЇНІВ-ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТІВ)

РЕДАКЦІЯ НЕ ЗАВЖДИ ПОДІЛЯЄ ПОЗИЦІЮ АВТОРІВ І НЕ МАЄ МОЖЛИВОСТІ ПОВЕРТАТИ РУКОПИСИ. ЛИСТУВАННЯ З ЧИТАЧАМИ – НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ. ЗА ТОЧНІСТЬ І ДОСТОВІРНІСТЬ ВИКЛАДЕНИХ ФАКТІВ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕСЕ АВТОР.

НАША АДРЕСА:

01054, М. КИЇВ, ВУЛ. ЯРОСЛАВІВ ВАЛ, 36Е.
ТЕЛ. 272-47-45, ФАКС 272-50-42.
E-MAIL: USVA2007@UKR.NET
САЙТ: WWW.USVA.ORG.UA

ГАЗЕТУ ВІДДРУКОВАНО У ДРУКАРНІ
ФОП КЛЮЧУК С. М., МІСТО ЧЕРНІВЦІ,
ВУЛ. ЗАВОДСЬКА, 37.
Тираж 2000. Зам. 825.
ІНДЕКС 30224.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ